

Λιτότητα ή αναδιανομή;

του Γιάννη Μηλιού¹

«Συζητήσαμε για το αν η Ελλάδα θα έπρεπε να φύγει από τη ζώνη του ευρώ και πιστεύω πως εάν αυτό είχε συμβεί, θα έπρεπε όλοι μας να την εγκαταλείψουμε σε μεταγενέστερο χρόνο», δήλωσε η Άνγκελα Μέρκελ στην εφημερίδα *Le Monde* στις 19.12.2013 και το ίδιο επανέλαβε στο χριστουγεννιάτικο μήνυμά της προς τον γερμανικό λαό στις 24.12.2013.

Εμείς από την αρχή της κρίσης είχαμε σημειώσει ότι η επιστροφή οποιασδήποτε χώρας στο παλιό της νόμισμα θα μετέτρεπε τη Ζώνη του Ευρώ (ΖτΕ) από μια ενιαία νομισματική περιοχή σε ζώνη σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, η σταθερότητα (και ύπαρξη) της οποίας θα κατέρρευε σύντομα εν μέσω της κρίσης, από την ανεξέλεγκτη λειτουργία των χρηματαγορών στο περιβάλλον «συναλλαγματικού κινδύνου» που θα δημιουργείτο αμέσως μετά την πρώτη «έξοδο».

Παρότι έτσι έχουν τα πράγματα, δεν μας παραξενεύει καθόλου που το ζήτημα της «παραμονής στο ευρώ» επανέρχεται σε κάθε προεκλογική περίοδο. Για να διασκεδάσει το σαφές μήνυμα των ευρωεκλογών, που έδειξαν ότι στην Ελλάδα οι πολιτικές λιτότητας δεν έχουν πλέον λαϊκή νομιμοποίηση, ο κ. Σόιμπλε υποστήριξε πρόσφατα ότι η λιτότητα πρέπει να συνεχιστεί «εάν η χώρα θέλει να παραμείνει στο ευρώ». Η πολιτική αποτελεί συμπύκνωση σχέσεων εξουσίας και κοινωνικών συσχετισμών δύναμης, κινητοποιεί επομένως εσκεμμένα το φόβο και ενίοτε καταφεύγει στην παραπλάνηση, δεν είναι «λόγος αλήθειας». Ο κ. Σόιμπλε, όπως άλλωστε και ο κ. Σαμαράς, θέλει με κάθε τρόπο να επιβάλλει ως «μονόδρομο» τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της λιτότητας, στην επιθετική μάλιστα εκδοχή τους που επικράτησε στην Ευρώπη μετά την παγκόσμια κρίση του 2009.

Υποστηρίζεται συχνά ότι η ΖτΕ «παράγει» αυθόρμητα τη ροπή προς τη λιτότητα, τις περιοριστικές δηλαδή πολιτικές που στερούν εισόδημα και δικαιώματα από την κοινωνική πλειοψηφία, συγκεντρώνοντας πλούτο και εξουσία σε μια μικρή ολιγαρχία. Η περιοριστική πολιτική στη ΖτΕ δεν ενθαρρύνεται όμως από καθαυτή την υιοθέτηση από περισσότερες χώρες ενός και του αυτού νομίσματος, αλλά από την πολιτική απόφαση των ευρωπαϊκών πολιτικών ελίτ να μη λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως «δανειστής τελευταίας καταφυγής» για τους κρατικούς προϋπολογισμούς, αλλά να υποχρεώνεται το κάθε ευρωπαϊκό Δημόσιο να δανείζεται

¹ Καθηγητής πολιτικής Οικονομίας στο ΕΜΠ, υπεύθυνος οικονομικής πολιτικής ΣΥΡΙΖΑ

μόνο από τον ιδιωτικό τομέα («τις αγορές»). Εξαιρέση από τον «κανόνα» αποτελούν μόνο οι «θεσμικές» δανειακές συμβάσεις που συνοδεύονται από συμφωνίες σκληρής λιτότητας («Μνημόνια»). Συμφωνίες που καίτοι πάντοτε επιδεινώνουν το πρόβλημα του δημόσιου χρέους (στην Ελλάδα ο λόγος δημόσιο χρέος προς ΑΕΠ εκτινάχθηκε από το 120% στο 175%), εντούτοις εξασφαλίζουν τον βασικό στόχο των πολιτικών και οικονομικών ελίτ, δηλαδή την περιστολή του κοινωνικού κράτους και την αντιδραστική αναδιάρθρωση της οικονομίας και της κοινωνίας προς όφελος της ολιγαρχίας του πλούτου.

Το ουσιαστικό δίλημμα λοιπόν σε Ελλάδα και Ευρώπη δεν είναι ούτε «διακρατικό» (Ελλάδα έναντι Γερμανίας, «Νότος» έναντι «Βορρά»), ούτε νομισματικό. Είναι πολιτικό και κατ' επέκταση κοινωνικό: *Λιτότητα ή αναδιανομή υπέρ της κοινωνικής πλειοψηφίας;* Διότι δίλημμα λιτότητα ή ανάπτυξη στην πραγματικότητα δεν υφίσταται. Η λιτότητα δημιουργεί μεν μια παρατεταμένη ύφεση, αλλά μόνο ως ενδιάμεση περίοδο «δημιουργικής καταστροφής» υπέρ της ολιγαρχίας: Την ύφεση ακολουθεί μια ανάκαμψη των κερδών και μια οικονομική μεγέθυνση με μισθούς πείνας, υψηλή ανεργία, συντάξεις που ισοδυναμούν με επίδομα φιλανθρωπίας, εκατοντάδες χιλιάδες λουκέτα μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Το ζητούμενο είναι όμως η *ανάκαμψη της κοινωνίας*, η δυνατότητα να ικανοποιούνται οι κοινωνικές ανάγκες. *Αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης και πρόσβαση όλων στα κοινωνικά αγαθά, ανάκτηση εργασίας με επαναφορά του κατώτατου μισθού στα 751 ευρώ και των συλλογικών διαπραγματεύσεων, έκτακτες πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας για να πετύχουμε «συνάντηση» των ανέργων με το παραγωγικό δυναμικό που αργεί, ένα δίκαιο, διαφανές, σταθερό φορολογικό σύστημα*, με φοροελάφρυνση των χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων και τερματισμό της σκανδαλώδους φοροασυλίας του διεθνοποιημένου κεφαλαίου και του μεγάλου πλούτου, μια ριζικά διαφορετική, αποτελεσματική Δημόσια Διοίκηση και ενίσχυση της δημοκρατίας.